

Zsúfoltság

Befogadóképesség • Normák • Elhelyezhető létszám

A büntetés-végrehajtási intézetekben elhelyezhető fogvatartottak száma (befogadóképesség) két szempontból is fontos. Egyrészt az intézet jellegének, szervezetének, a költségvetési juttatások mértékének meghatározásánál alapul szolgál, másrészt a fogvatartottak elhelyezésében, irányításában szerepet játszik, mivel ennek figyelembevételével történik a fogvatartottak csoportosítása. Mindezekon túlmenően a befogadóképesség ismeretében tudjuk csak regisztrálni, hogy egy intézet adott esetben elhelyezési problémákkal küzd-e, zsúfolt, vagy rendelkezik-e szabad kapacitással. Az elhelyezhető létszámot jogszabályban rögzített norma alapján képezzük, amely jelenleg $m^2/fő$ egységben van meghatározva. [6/1990 (IK. BV. Mell. 1.) IM-utasítás.]

A négyzetméter/fő norma bevezetését megelőzően az elhelyezési norma $m^3/fő$ egységben volt megállapítva, illetve az adott intézetben elhelyezhető fogvatartottak mozgásterét 6-8 $m^3/fő$ egységben szabályozta a 101/1981. (IK. 2.) IM-utasítás 366. paragrafusa, ennek megfelelően az elhelyezési körülmények kedvezően alakultak (a norma alapján), mivel a zárkák általában régi kialakításúak (kis alapterület, nagy belmagasság) a bv. intézetekben.

Az európai börtönügyi ajánlások a fogvatartottak elhelyezését illetően a négyzetméter/fő mértéket fogalmazzák meg. Az ajánlásokban foglaltakra tekintettel, és az elhelyezési körülményeket jobban kifejező $m^2/fő$ meghatározásra figyelemmel a büntetés-végrehajtás 1990. május 31-től áttért a 6/1990. IM-utasításban foglalt normatívákra. Az elhelyezhető létszám kialakítása érdekében a büntetés-végrehajtási intézetekben felmérték a fogvatartottak lakóhelyiségeit, zárkáit és ennek alapján matematikai művelettel (zárka, lakóhelyiség alapterületének osztása elítélt elhelyezésnél hárommal, előzetesnél négyvel, illetve fiatalok és nők esetében három és félel) meghatározták az egyes helyiségekben, illetve összességében az adott büntetés-végrehajtási intézetben elhelyezhető fogvatartottak létszámát.

Az elhelyezhető létszám megállapítása azonban alapvetően hibásan történt azzal, hogy a lakóhelyiségek, zárkák alapterületének osztásánál a teljes terület szolgált alapul, nem vonták le az alapterületből a zárkaberendezések (ágy, asztal, szekrény) területét. Így azonban az elhelyezhető létszám képzése nem felelt meg a rendelkezéseknek, hiszen bizonyos nagyságú mozgásteret biztosítani kell a fogvatartottnak.

TAPASZTALATCSERE

Létszám és telítettség a büntetés-végrehajtási intézetekben

Büntetés- végrehajtási intézetek	Mozgástérre vetített elhelyezhető létszám	Létszám 1995. 04. 27.	Telítettség %-ban
Budapesti Fegyház és Börtön	1024	1765	172
Sátorlajújhelyi Fegyház	253	382	151
Sopronkőhidai Fegyház és Börtön	719	670	93
Szegedi Fegyház és Börtön	970	996	103
Márianosztrai Fegyház és Börtön	494	480	97
Váci Fegyház és Börtön	608	795	131
Kalocsai Fegyház és Börtön	216	325	150
Balassagyarmati Fegyház és Börtön	282	455	161
Állampusztai Országos Bv. Intézet	637	738	116
Baracskai Országos Bv. Intézet	803	874	109
Pálhalmai Országos Bv. Intézet	1259	1133	90
Nagyfai Országos Bv. Intézet	467	242	52
Fiatalkorúak Bv. Intézete	554	519	94
Fővárosi Bv. Intézet	362	696	192
Hajdú-Bihar Megyei Bv. Intézet	161	243	151
Heves Megyei Bv. Intézet	84	156	186
Komárom-Esztergom Megyei Bv. Intézet	52	83	159
Győr-Moson-Sopron Megyei Bv. Intézet	126	147	116
Békés Megyei Bv. Intézet	73	135	185
Somogy Megyei Bv. Intézet	116	179	154
Bács-Kiskun Megyei Bv. Intézet	90	169	188
Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bv. Intézet	327	459	140
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bv. Intézet	128	266	208
Baranya Megyei Bv. Intézet	102	151	148
Tolna Megyei Bv. Intézet	99	101	102
Fejér Megyei Bv. Intézet	107	189	177
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bv. Intézet	68	179	263
Vas Megyei Bv. Intézet	113	137	121
Veszprém Megyei Bv. Intézet	55	150	272
Zala Megyei Bv. Intézet	110	101	92
ÖSSZESEN:	10459	12915	123%

TAPASZTALATCSERE

Ezen túlmenően közös elhelyezést írt elő a Bv. tvr. olyan zárkánál, ahol a norma szerint egy főt lehetett volna elhelyezni, mindenképpen 2 elhelyezhető létszámot kellett regisztrálni. A 93. évi XXXII. Tv. módosította az elhelyezésre vonatkozó rendelkezést olyképpen, hogy lehetővé teszi az egyedüli elhelyezést (1979. évi 11. tvr. 30. paragrafus/2). A módosítás következtében a jelzett zárkákban, illetve az adott bv. intézetekben az elhelyezhető létszám meghatározása helytelen. Az időközben bekövetkezett változások hatására (egyes intézetekben felújítási, átalakítási munkálatok, zárka-átcsoportosítások, új jogintézmény megjelenése miatt stb.) változott az elhelyezhető létszám. 16 230 fő volt a feldolgozás előtt.

Azért, hogy érvényesítsük az utasításban foglaltakat, korrekcióra szorult az elhelyezhető létszám (befogadóképesség) megállapítása. A bv. intézetekben a zárkák, lakóhelyiségek felmérésre kerültek, valamint a nettó alapterület kiszámítására vonatkozó szempontok is lettek meghatározva. A felmérés a bv. intézetek alaprajzai szerint történt, *csak* a fogvatartottak szálláskörletének helyiségeire kiterjedően, illetve figyelembe véve az egyes speciális – átmeneti elhelyezést szolgáló – helyiségeket (fegyelmi zárka, szabaduló, befogadózárka, elkülönítő, gyógyító-nevelő csoport elhelyezése stb.).

Az intézetek felmérési anyagait számítógépes feldolgozással összesítették és így meghatározható az egyes intézetekben elhelyezhető fogvatartottak létszáma, azaz a büntetés-végrehajtási intézetek befogadóképessége. A feldolgozás után a jelenlegi elhelyezhető összlétszám 10 459 fő.

A mozgástérre vetített elhelyezhető létszám és a tényleges létszám (13 000 fő általában) összevetéséből látható, hogy a büntetés-végrehajtási intézetek elhelyezési problémákkal küzdenek. Ugyanakkor azonban az elhelyezhető létszám ilyen drasztikus csökkenése nem vonhat maga után nagyarányú átcsoportosításokat, mivel az intézetek zöme ugyanolyan helyzetben van, azaz nincs hova átcsoportosítani, másrészt a megyei intézetekből az előzeteseket csak jogszabályi korlátok mellett (nem jogerős elítéltet csak engedéllyel) lehet áthelyezni más bv. intézetbe.

A befogadóképesség folyamatos figyelése egyfajta lehetőséget ad arra, hogy a fogvatartottak elhelyezések ne alakuljanak ki nagyon kedvezőtlen aránytalanságok az egyes intézetek között, azaz a telítettség nagyjából hasonló legyen mindenütt.

Dr. Sárdi Miklós